

Extreem laat broedgeval van Torenvalk in een kauwenkolonie nabij bebouwing

Bert Dijkstra

Sinds 1993 worden dichtbij de bebouwing van Appelscha jaarlijks twee paar Torenvalken aangetroffen. De vogels broeden hier in torenvalkkasten of in melkbussen die in bomen zijn opgehangen op 80-100 m van de lintbebouwing. Deze broedgevallen volgden op enkele jaren waarin legsels van Torenvalken mislukten in het aangrenzende cultuurlandschap. Twee van die mislukkingen konden worden toegeschreven aan Haviken die het torenvalkvrouwtje in de broedfase hadden gepakt. Het is niet uitgesloten dat deze gebeurtenissen de Torenvalken ertoe hebben bewogen in de buurt van bebouwing te gaan broeden.

Concurrentie met Kautwtjes

De kasten en melkbussen hangen op enige afstand van elkaar. Een uitzondering hierop vormt een cluster van drie melkbussen en 1 houten nestkast in een els aan de Vaart ZZ te Appelscha. In de bouwfase worden soms verbeterde gevechten door groepen Kautwtjes (tot 23 ex.) gevoerd om de vier broedplaatsen. In 1995 en 1996 mengde zich ook een paartje Torenvalk in deze strijd. In het voorjaar van 1995 werd in de directe omgeving van de kauwenkolonie gebaltst, waarbij eenmaal het vrouwtje voor de opening van de nestkast werd waargenomen. De Torenvalken verhuisden later naar een melkbus waar ze het jaar daarvoor ook al hadden gebroed. Voorheen broedden er altijd Kauwen in de melkbus, maar die zijn met de komst van de Torenvalken verdwenen. Het is aannemelijk dat Torenvalken in staat zijn om Kauwen die niet in kolonieverband broeden te verdriven. Waarschijnlijk ligt dit anders wanneer er een poging wordt ondernomen in een kauwenkolonie. In het voorjaar van 1996 werd tweemaal een verbeterde gevecht tussen Kautwtjes en het mannetje Torenvalk vastgesteld. Op 9 mei bevond zich in een houten nestkast een luid krijsende Torenvalk, en hipten op en rond de kast zeven Kautwtjes. Uiteindelijk nam één Kautwtje een kijkje in de opening waarna plotseling de hele groep wegvloog. Deze reactie werd veroorzaakt door het mannetje Torenvalk dat op de Kauwen invloog. Het mannetje zette de achtervolging in op een van de Kauwen. Spoedig hield hij het echter voor gezien en vloog terug. Het vrouwtje had inmiddels de nestkast verlaten. Beide vogels vlogen luid kekkerend rond. Bij inspectie bleek zich in de nestkast een nieuw nest van een Kautwtje te bevinden. In de kast lagen ook enkele borstveertjes van de Torenvalk. Ook in de melkbussen hadden Kauwen volledig voltooide nesten, maar nog geen eieren. Op 11 mei werden er wederom schermutselingen waargenomen rond de houten kast. Nu was er een groep van 23 Kauwen in de nestboom neergestreken. Terwijl de Kauwen onderling strijd voerden, begon het vrouwtje Torenvalk weer vanuit de kast te roepen. Toen de strijd onder de Kautwtjes geluwd was, verliet het vrouwtje de kast

en ging op een dode zijtak van een els zitten. Spoedig kwam het mannetje aanvliegen en volgde een copulatie. Het leek erop alsof de vestiging van de Torenvalken definitief was geworden. Echter, bij de nestcontrole op 19 mei waren er geen Torenvalken aanwezig. In alle nesten lagen gecompleteerde legfels van Kautwtjes.

Nieuwe poging

Inmiddels werd duidelijk dat de Torenvalken zich net als in 1995 hadden verplaatst naar de "buurman". Bij een controle begin juni lag er in de melkbus 1 koud ei met daarin een afgestorven embryo. De oorzaak van de mislukking is onbekend. Einde verhaal, leek het. Maar op 27 juni werd de aandacht opnieuw getrokken door een man Torenvalk die fel alarmeerde bij het passeren van een volwassen man Havik. Onmiddellijk werden alle broedplaatsen van de kauwenkolonie gecontroleerd. Uiteindelijk bleek één melkbus een 4-legsel van de Torenvalk te bevatten. Mogelijk ging het om een nalegsel (legsel dat wordt geproduceerd na het mislukken van een eerder legsel in hetzelfde jaar door hetzelfde paar). Op 23 juli waren alle eieren uitgekomen. Het verschil in leeftijd tussen het oudste en het kleinste jong was aanzienlijk (zie foto). Dit werd ook zichtbaar tijdens het ringen en wegen door Janco Mulder op 1 augustus: vleugellengte resp. 115, 114, 96 en 44 mm, gewichten resp. 210, 200, 210 en 120 gram. Alle jongen waren vrouwtjes. Op basis van de vleugellengte van het oudste jong werd een legbegin van 14 juni uitgerekend, hetgeen als zeer laat mag worden beschouwd. De drie grootste jongen verlieten op 18-9 het nest, het kleinste nam op 27 augustus de wicken. Het oudste vrouwtje verdrong op 28 augustus in een veedrinkbak. Op 9 september bleek het aantal jongen tot twee te zijn geslonken.

Adres: Vaart zz 106, 8426 AJ Appelscha

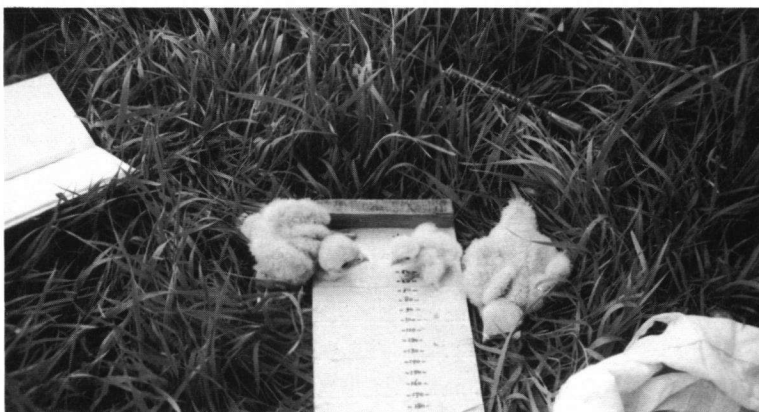

Foto: let op het verschil in leeftijd (Bert Dijkstra)